

**המִּמְנָה אַחֲרֵים עֲמֹ עַל פֶּסַח, ויכול אף למכור אותו לאחר, כי קרבן פסח שונה משאר קרבנות שהמוכרם לא עשה ולא כלום. וכן מוכח ממה ששינונו (שבת קמח, ב) שהולך אדם אצל רועה הרגיל אצלו ונותן לו טלה לפסחו, ופירשה הגמ' שמדובר שהרועה כבר הקדיש את הטלה לקרבן פסח, הרי שבפסח מועיל מכירה (ר"ש על התורת כהנים ויקרא ה, ב: תוס' ב"ק סו, ב ד"ה דגול).**

**וְעַל חֲגִיגָתוֹ -** חגיגת י"ד, דהיינו השלמים הבאים עם קרבן הפסח כדי שיהא נאכל על השבוע, שגם הם באים עבור כל המנויים על הפסח (רש"י). ודין זה הוא לדעת בן תימא (לעיל ע, א) שסובר שחגיגת י"ד היא חובה מן התורה והוקשה לפסח, ולכן אינה נאכלת אלא למנויו (מאירי), ויש שסובר שאף לדעת החולקים עליו וסוברים שחגיגת י"ד אינה אלא רשות, מכל מקום כיון שהיא באה לצורך הפסח אין קדושתה עדיפה מקרבן הפסח עצמו, וכשם שבפסח יוצאים המעוות לחולין כך גם בחגיגה זו (קריינא רמא להלן צ, א).

**לֹא עֲשֶׂה וְלֹא כָלוּם,** וקריבים לשם הבעלים הראשונים (רש"י), והיינו שלא רק שלא הועיל כלום, אלא גם לא קילקל כלום על ידי עשייתו [שדוקא במקום שיש לחוש שמוא גם קילקל על ידי עשייתו, ראוי לנקוט לשון 'לא עשה ולא כלום', שלא הועילו מעשיו לא להועיל וגם לא לקלקל, אבל באופן שאין מקום לחוש שמוא קילקל על ידי מעשיו, יש לנקוט רק 'לא עשה כלום']. ולפי זה מבוארת לשון הגמ' 'וכי מאחר שלא עשה ולא כלום מעות אמאי יפלו לנדבה', כלומר, כיון שלא קילקל כלום על ידי מעשיו וכאילו לא עשה, מדוע לא יהיו המעות חולין, ועל זה מתרצת הגמ' שמוכל מקום קנסוהו (רש"ש, ע"פ הרמ"ע מפאנו צט, וראה תוס'). ויש שביאר את כפילות הלשון הברייתא 'לא עשה ולא כלום', שלא בלבד שלא הועיל במכירת שלמיו להעביר את כפרת הקרבן על שם הקונה (ראה קצות החושן תו, א), אלא אף לענין אכילת הבשר לא הועיל, שאינו יכול למכור את חלקו באכילת בשר הקרבן (כלי חמדה קרח ה, ד).

**וּמַעוֹת כָּל שֶׁהֵן יִפְּלוּ לַנִּדְבָה וְכו' אִמְר רַבָּא קִנְסָא,** ואף שאין המכירה חלה ולא הועילו מעשיו כלום. אמנם אף אם היתה המכירה חלה, לא היו המעות קדושות אלא משום קנס (ויותר יש לקנסו באופן זה, כדי שלא יעשה זאת פעם נוספת) (תוס', ע"פ מהרש"א). ויש שכתב, שאם היתה המכירה חלה, היו המעות קדושות מן התורה, ואף שאין כאן פדיון, שהרי הקרבן נשאר בקדושתו, בהקדש נאמר דין נוסף, שהוא תופס את דמיו אף שלא נפקע ההקדש (ח' הגר"ז ערך ד, ב וחזון יחזקאל מנחות יג, ב בדעת הרמב"ם).

**זֶה הַפֶּרֶשׁ טָלָה לְפִסְחוֹ וְכו' הֵיאָךְ הִקְדֵּשׁ חָל עַל הַקֶּדֶשׁ.** ואף שכשהקדיש לא שייך בקדושתו [שאם לא כן לא היה מקום לקושיית הגמ' 'היאך הקדש חל על הקדש', שכיון ששייך חל ההקדש על מה ששייך], מכל מקום יכול למנות אחרים על פסחו, שעל דעת כן הוא מקדישו שיצא בו כל מי שימנה עליו (תוס'). ואף למאן דאמר אין ברירה יכול הוא למנות אחר ההקדשה, שכן במה שחידשה התורה שיכול למנות עליו אחרים אף לאחר ההקדש, נכלל גם שיכול לברר אחרי ההקדש מי הם המנויים עליו, וכמו שיכול אדם להקדיש שני תורים אחד לחטאת ואחד לעולה ויתברר על ידי עשיית הכהן (חזו"א או"ח קכד לדף זה את א).

**רְשָׁאִין בְּנֵי חֲבוּרָה לִיתֵן לוֹ אֶת שְׁלוֹ,** ויאכלנו הוא לעצמו, וסובר התנא שקרבן פסח נאכל בשתי חבורות, ולא צריך שיאכלוהו כל הנמנים עליו יחד בחבורה אחת (רש"י). ולדעה זו, גורסים במשנה שבני החבורה אומרים לו 'טול חלקך וצא' [וכמו בגמ' להלן לענין מי שהיו ידיו יפות], דהיינו שאינו אוכל את חלקו עמהם אלא יוצא ואוכלו במקום אחר, ולכן יש לפרשה כמאן דאמר שהפסח נאכל בשתי חבורות (מאירי, מהר"י קורקוס קרבן פסח ב, טו). ויש שכתב, שכוונת המשנה שיתנו לו את חלקו ויחלוק אותו עם אלו שהמנה אותם בחלקו, אבל כולם יאכלו את הפסח יחד. ולפירוש זה יתכן שסובר התנא שאינו נאכל בשתי חבורות (מאירי, וכן פירש בגמ' להלן לענין מי שידיו יפות).

**אִמְרִי לֹא, דַּעוֹת שֹׁאֲנֵי וְכו',** שיכולים בני החבורה לומר שאינם חפצים באנשים אחרים בחבורתם, ואפילו אין כולם אוכלים אלא כשיעור חלק אחד (רש"י). ולפי זה, לאחר שיתן מחלקו לאנשים שהמנה עמו, יכול לקחת את חלקו הנשאר ולאוכלו עם בני החבורה הראשונה שנמנה עמם. אמנם מלשון המשנה משמע שלא יאכל עמהם, אלא הוא אוכל לבדו [עם אלו שהמנה בחלקו] והם לבדם, ויתכן שיכולים לומר לו שמה שקיבלו אותו לחבורתם הוא מפני שידעו שאינו אוכל הרבה ורצו להרויח וליהנות מחלקו, אבל כיון שלוקח לעצמו את כל חלקו ונותן מחלקו לאחרים, אינם רוצים לקבלו לחבורתם, ולפיכך אינו אוכל עמהם (שפת אמת).

**מִצֵּי אִמְרֵי יִיָּה דְלֹא נִיָּחָא לָן אִינְשׁ נִוְכְרָא גִבָּן,** ואף למסקנת הגמ' להלן שיכולים לסלק את מי שידיו יפות, מכל מקום את דברי המשנה עדיין יש לבאר על פי טעם זה שיכולים לומר שאינם חפצים באדם אחר בחבורתם, ולפיכך אף אם שניהם אוכלים רק כחלק אחד יכולים הם לומר לו שיטול את חלקו ולא יאכל עמהם. ולכן שנתה המשנה את דינה בממנה אחרים בחלקו ולא נקטה דין זה במי שידיו יפות, כדי להשמיענו שאפילו אם אינם אוכלים יותר מחלק אחד יכולים הם לסלקו (מאירי, תוס' רע"א ח, ד).

**תָּא שְׁמַע הַשֹּׁמֵשׁ שְׂאֵכֵל כְּזִית בֶּשֶׂר בְּצֵד הַתְּנוּרָה,** דהיינו שהשמש שהיה צולה את הפסח שכח והכניס כזית לתוך פיו (רש"י לעיל פ, א).

**אִם רָצוּ בְנֵי חֲבוּרָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה עֲמֹ בְּאֵין יוֹשְׁבֵין בְּצֵדוֹ וְאוֹכְלֵין,** שהרי הוא אינו יכול לאכול עם בני החבורה במקומם, הואיל ואין הפסח נאכל בשתי מקומות (רש"י). וטובה זו שעושים עמו הוא כדי לכבדו שלא יאכל לבדו אלא יאכל עם בני החבורה, אבל אם לא רצו לעשות עמו טובה, אוכל הוא לבדו והם לבדם (ירושלמי ד, יג). ויש שכתב שהטובה שעושים עמו היא שיוכל הוא לאכול בקרבן הפסח, אבל אם אינם עושים עמו טובה אסור הוא לאכול, שכן אף שקרבן פסח נאכל בשתי חבורות, מכל מקום צריך שבכל חבורה יהיו לפחות שני בני אדם, ולפיכך אם אינם באים ויושבים לצידו לא יאכל כלל מקרבן הפסח (הפלאה בדעת הרמב"ם קרבן פסח ב, טו, וראה מעשה רוקח שם שפירש את דברי הרמב"ם באופן אחר).

**יָדִיו יָפוֹת אֵין אֵין יָדָיו יָפוֹת לֹא שְׁמַע מִיָּנָה,** ולפיכך אם אין ידיו יפות אינם רשאים להיחלק, ואפילו אם חפצים כולם בחלוקה (מאירי בדעת הרמב"ם קרבן פסח ב, טו, ומלא הרועים בדעת רש"י). ויש שכתב שדוקא לכפות זה את זה להיחלק אינם רשאים, אבל אם חפצים לחלוק מדעתם, רשאים לחלוק (מאירי, וראה מהר"י קורקוס שם).